

Tradiții și legende din comuna Dăbâca

Dako-Gräff N.

A căuta legende și tradiții despre lumea satului este ca și când ai urca într-un pod vechi, uitat de lume, ca să găsești un cufăr cu comori. Bătrânii încă își mai amintesc jocurile și tradițiile din tinerețe care prin glasul lor prind a se derula în fața ochilor celui care știe să asculte. În Dăbâca, multe dintre aceste povești și amintiri au fost cuprinse în studiul monografic despre sat, publicat în 2001 de Pintilie Mariana și Pintilie Dorin.

Mai demult, în perioada Crăciunului, feciorii și fetele din Dăbâca organizau Vergelul, un bal la care tineretul se strângea pentru a juca în voia bună și a se bucura de cântecul lăutarilor. De organizare se ocupau feciorii, care, împărțiți în „chezăși” și „chemători”, aveau sarcini precise. Cei din primul grup trebuiau să găsească lăutarii și să strângă suficienți bani pentru a-i plăti.

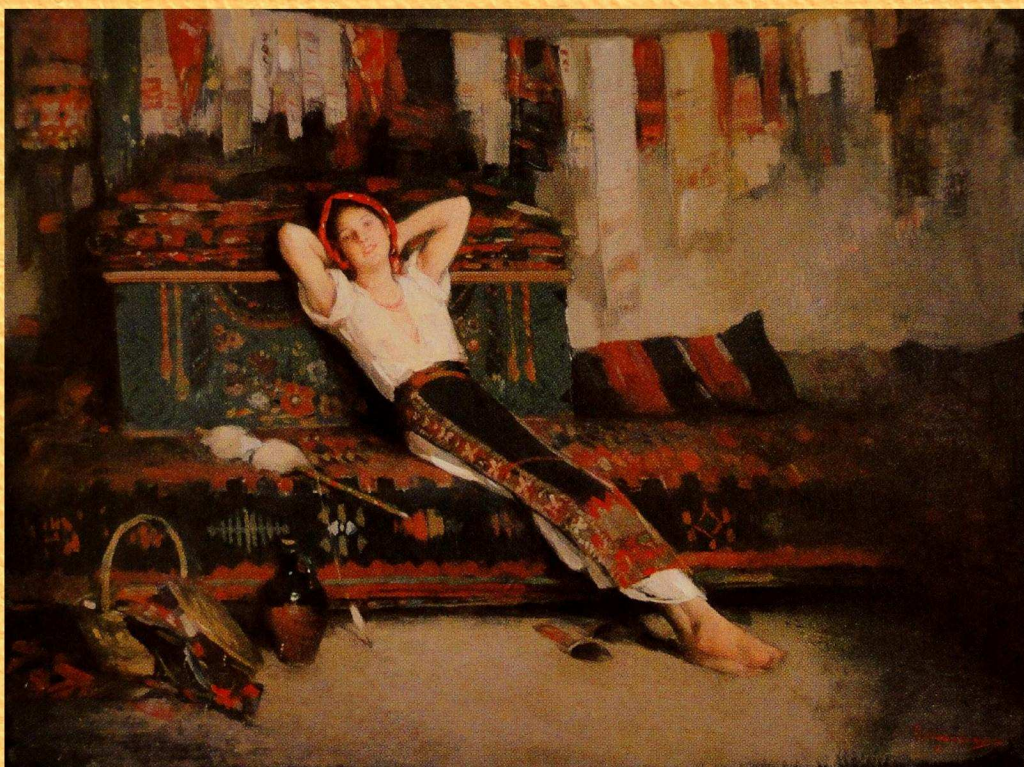
Chemătorii, îmbrăcați în port tradițional de sărbătoare, mergeau prin sat la casele cu fete nemăritate, unde spuneau următoarea strigătură: „Am auzit că aveți niște băiețele de cinste și de omenie - Dumnezeu să vi le ție - Să le îngăduiți un ceas sau două - Cu noi de-mpreună - La un ceas de voie bună - Ziua bună a lui Crăciun”.

Părinții fetei îi invitau la masă, spre bucuria fetei care spera să își găsească un „drăguț”. Participarea la bal a fetelor nemăritate era condiționată însă de coacerea unui colac împletit, prăjitură care necesita mult lucru și îndemnare. Colacul

era dăruit, în prima zi de Crăciun, celui care le întâmpina în curtea unde se ținea vergelul și care conducea petrecerea. Se rostea o formulă pentru a aprecia frumusețea pâinii și se dădea drumul la joc.

După câteva ore, fetele erau rugate să se așeze, fiecare în fața colacului adus, pentru a primi o binecuvântare simbolică din partea starostelui, apoi petrecerea continua. Se mâncau bucatele aduse: colaci, brânză și se bea pălincă dulce. Când cheful era în toi, se rosteau și strigături, sau chiuituri, sau chiar ironii: „Tot am vrut bade să-ți spui - Câte blide ai în cui - Trei cu blidul mătului”; „Haide fată să te joc - Dumnezeu deie-ți noroc”. Totul ținea până spre miezul nopții, când tinerii plecau spre casă.

Vergelul însă continua și în următoarele două zile. În final, lăutarii, după ce își primeau plata în bani și bucate, așezau aceste lucruri pe o sanie, astfel încât să fie cât mai la vedere. Din nou existau strigături și formule specifice pentru a încheia această sărbătoare.

Nicolae Grigorescu,
Fata cu zestrea ei,
nedatat,
Muzeul Național de
Artă al României

Păpălugara

Păpălugara era un obicei care era ținut în perioada sărbătorii Sf. Gheorghe, la începutul primăverii. El avea rolul unui descântec asupra naturii, care își revenea după iarna grea, dar totodată de a influența fenomenele naturii, astfel încât anul să fie bun și îmbelșugat.

Feciorii tineri mergeau în pădurea de la marginea satului unde doi dintre ei, „păpălugarii”¹, se acopereau cu frunze până deveneau de nerecunoscut. Restul formau în jurul lor un cerc protector. La întoarcerea în sat, localnicii încercau să descopere identitatea celor costumați, însă trebuiau să se ferească de loviturile de nuia (simbolice) date de apărători. De asemenea se obișnuia să se ude păpălugarii, cu următoarea strigătură:

„Așa să fie hotarul de ud - cum ud eu Păpălăgura - Și cum e omul ăsta îmbrăcat - să fie hotarul de bogat”. Aceste practici s-au ținut cu precădere înainte de al doilea război mondial, după care s-au simplificat și a rămas doar obiceiul stropitului cu apă.

Păpălugara în Dăbâca.
Foto: Gidofalvi Eva, 1937

La sat, ca în orice comunitate mai restrânsă, vocea colectivă asigură păstrarea unei conduite morale și era un mijloc prin care comportamentele care se abăteau de la ceea ce era considerat normal erau denunțate. Astfel și în Dăbâca exista acest obicei, al vilitului

dezvaluite lucruri rușinoase. Acestea variau stângăcia în bucătărie până

VILITUL

obicei cu tentă misogină, pentru că subiectul acestor dezvaluiri erau fetele din sat. Baietii strigau de pe dealurile din apropiere astfel încât strigătul să străbată întreg satul: „Vili, vili mă? - Ce ți-i ție mă? - Ai auzit de...care...”.

considerate a fi în gravitate de la la concubinaj. Era un

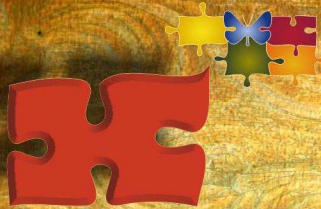
„Foaie verde mușețel
Să-i urăm lui Viorel,
Că și el în acest an,
A băgat beri la ghiozdan.

Când stocul se termina,
Panica îl cuprindea.
În acest an care vine,
Să le golești și mai bine!

Berile să se sporească,
Pofta lui mereu să crească,
Sănătatea-l însoțească!
La anul și la mulți ani!”

Versuri de Valer Petrindean

¹ www.pipas.ro

Legenda Cetății lui Gelu

Despre cetatea de la Dăbâca se spun multe. Unii istorici afirmă că ar fi fost reședința voievodului Gelu. Conform unei localnice, arheologii care au lucrat la sit spun că în partea de nord a cetății ar exista un puț în care, pe vremea când Gelu era voievod, se aruncau prizonierii și cei pedepsiți. "Cetatea a fost construită pe ruinele unei cetăți dacice. Se presupune ca și puțul ăsta s-ar fi putut să fie o ieșire...aveau niște scripeți cu care coborau... dar au lăsat să fie așa...o taină" (Maria Robu, învățătoare).

Dako-Gräff N.

Sursa: Pintilie Mariana, Pintilie Dorin, 2001, Comuna Dăbâca - Studiu Monografic, 2001 EURODIDACT Cluj Napoca

www.mozaic-romania.org

Design: Natalia Timuș

Text: Roxana Negoită

Referent științific: László Rákosy

EUROPEAN FORUM ON
NATURE CONSERVATION
AND PASTORALISM

Funded by the European Commission (DG Env) through the EFNCP 2011 work programme and by the German Federal Foundation for Environment (DBU).

This publication does not necessarily reflect the views of the funders.